

ליל שבת קודש פרשת ויחי ה'תשס"ה

בליל שבת קודש בסעודה ראשונה דיבר מוהרא"ש נ"י דיבורים נוראים ונפלאים מאד על פי דברי רביז"ל בליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' צ"ז המדבר ממנשה ואפרים, עיין שם.

פתח ואמר מוהרא"ש נ"י, רביז"ל אומר (מוהרא"ש נ"י חזר בקיצור על כמה נקודות שבתורה זו של רביז"ל), יש שני מיני מניעות לעבודת התפילה, האחת היא קודם התפלה, היינו שעומד להתפלל בגדלות, שהוא מיוחס גדול, או מחמת שהוא עמל ויגע בעבודת הבורא, ומחמת זה אי אפשר שיחיה ממשלה לתפלתו, רק צריך לשכח כל זאת, ויחיה נדמה לו כאלו היום נברא, והוא יחיד בעולם, וזהו בחינת מנשה, לשון נשיון ושכחה, וזה שכתוב (בראשית מ"א): "כי נשני אלקים את כל בית אבי", זה הייחוס, "ואת כל עמלי", שעמל בעבודת הבורא, והמניעה השנית, היא בתוך התפלה, כי מחמת עוונות הראשונים במזיד, או שהרהר במזיד, נופלים לו מחשבות זרות בתפלתו, ומחמת המחשבות זרות, גם בן אי אפשר למשול בתפלתו, על כן צריך לשכח המחשבות זרות על ידי מחשבות קדושות של התפלה, ועל ידי זה הזדונות, דהיינו המחשבות זרות, נעשין לו כזכויות, וזהו בחינת אפרים, כמו שכתוב (שם): "כי הפרני אלקים בארץ עניי", פירוש, כי הדבר שהיה בעניות מקודם, דהיינו חרב ויבש, ועל ידי המחשבות קדושות, נעשין לו כזכויות, עיין שם כל זה בדברי רביז"ל.

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הנה יוצא מדברי רביז"ל בתורה זו, שמנשה ואפרים מרמזים על שני מיני עבודות בעבודת ה', "מנשה" הוא ענין של נשיון ושכחה, לשכוח ולהשכיח הרע והמדות רעות ממנו, כמו הגאווה והגדלות, ולהכניע עצמו מלפניו יתברך, ו"אפרים" הוא ענין להפרות ולהרבות במחשבות קדושות וטהורות, ובמצות ובמעשים טובים, שעל ידי זה המדות רעות והעוונות ממילא מתבטלים, ואדרבה, העוונות מתהפכים לזכויות, ושני עבודות אלו מרומזים בפסוק (תהלים ל"ד) סור מרע ועשה טוב, "סור מרע" הוא בחינת "מנשה", לסור מן הרע וללחום עמו, ולהשכיח אותו, ו"עשה טוב" הוא בחינת "אפרים", לעשות טוב, ולהפרות במעשים טובים, ולעשות מן הרע טוב, ומצינו בדרכי הצדיקים, שהיה חילוקי דיעות באיזה משני אלו יש משפט הקדימה, הבעלי מוסר אחזו ש"סור מרע" בא קודם, כי צריכין לעבוד הרבה על שבירת המדות רעות, ולהשכיח את הרע ממנו, לפני שבאים אל

שערי הקדושה, כי הלא כתיב (תהלים נ) ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חקי ותשא בריתי עלי פיך, ואם לא תבטל את הרע בתחילה, זה יפגום ויפסול את הטוב, ולכן צריכין מקודם להשבית את הרע, ולסור ממנו, ואחר כך באים אל עשה טוב, ולהפרות ולהרבות מצוות ומעשים טובים, אבל בעלי החסידות ותלמידי הבעל טוב הקדוש זי"ע, אחזו שאם יטפלו ויתעסקו מקודם עם "סור מרע", אף פעם לא יגמרו עמו, כי המלחמה כבידה וארוכה מאד, ולכן העיקר הוא להתחיל עם "עשה טוב", ולהפרות ולהרבות במצות ובמעשים טובים, ועם מחשבות קדושות וטהורות, ואזי בכח מצות ומחשבות אלו, הרע וטומאה ממילא יפול ויתבטל, כי מגודל האור יברחו הקליפות, וכמו שפעם אמר רבינו"ל לאחד, אתה תעשה הרבה טוב, והרע שלך ממילא יפול ויתבטל (חיי מוהר"ן סי' תמ"ז), ולכן בוודאי שני הדרכים נכונים וקדושים בעבודת השם יתברך, והחילוקי דיעות בין הצדיקים היו רק את מי מהם ראוי להקדים כדי שיצליח האדם בעבודתו.

והנה על פי זה נוכל להבין מאד את הויכוח בין יעקב ליוסף בפרשת השבוע, בברכתו של יעקב לאפרים ומנשה, שיעקב אבינו הקדים ברכת אפרים למנשה, ושם עליו יד ימינו להראות חשיבותו, אבל יוסף הצדיק רצה שיהיה ימין אביו על מנשה, והוא יהיה מוקדם לברכה, ולכאורה יפלא מה היה הויכוח ביניהם, ואיזה לימוד נוכל להוציא מזה לעובדא ולמעשה? ועל פי הנ"ל מובן מאד, כי יוסף הצדיק שנתנסה בתוקף ערוות מצרים כל ימיו, ושם הוליד את משנה ואת אפרים, אחו, שבוודאי לבחינת מנשה בא משפט הבכורה, וכמו שקרא לבכורו מנשה, כי מקודם צריכין לשכוח את כל הרע והמדות רעות, בבחינת "סור מרע", ולהיות בטוח שהרע והטומאה של מצרים לא יכנס בקרבנו, ואז אחר כך יכול להפרות ולהרבות מצוות ומעשים טובים כראוי, שהוא בחינת אפרים, בחינת "ועשה טוב", אבל יעקב אבינו שראה את עוצם אריכות הגלות, ואת גודל הנסיונות שעוברים על בני אדם בשלוחמים עם הרע והטומאה, ולאן כל אחד זוכה להכניע את הטומאה כראוי, ואם כן מתי יתחיל עם הטוב, ולכן הקדים את ברכת אפרים ברישא, ונתן עליו יד ימינו, ללמד לדורות הבאים שמוכרחים להתחיל עם "ועשה טוב", להפרות ולהרבות במצוות ומעשים טובים, ואז כל הרע והטומאה ממילא יפול, ויזכה לקדושה וטהרה כראוי, והשם יתברך יזכינו לעסוק בעבודתו באמת ובתמים כל ימינו, עדי נזכה להיות "סור מרע ועשה טוב" באמת, ונעלה ונתדבק בו יתברך בדביקות אמיתי ונצחי מעתה ועד עולם אמן ואמן.

בוקר שבת קודש פרשת ויחי ה'תשס"ה

בשבת קודש בבוקר, היתה שמחת הולדת הבת לאחד מאנ"ש בבית מדרשו של מוהרא"ש נ"י, ולא איסתייע מילתא לדרוש אז ברבים.

סעודה שלישית פרשת ויחי ה'תשס"ה

בסעודה שלישית, סעודת רעווא דרעווין, דיבר מוהרא"ש נ"י דיבורים נוראים ונפלאים מאד על פי דברי רביז"ל בליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' קמ"א המדבר מתיקון הברית, עיין שם.

פתח ואמר מוהרא"ש נ"י, רביז"ל אומר (מוהרא"ש נ"י חזר בקיצור על תמצית דברי רביז"ל שבתורה זו), אם יזכה שירגיש באמת כאב חטאיו היינו כשימול את ערלת לבבו, כי כל זמן שלבו ערל ואטום, אי אפשר לו להרגיש באמת, רק כשימול את ערלת לבבו, ויהיה לו חלל בלב, ואזי ירגיש לבבו באמת גודל כאבו, ויצטער ויתחרט באמת, ואזי מגודל החרטה, ירגישו גם כל הלבבות של כל הטפות שנמשכו ממנו, ולכל מקום שנמשכו, ירגישו שם במקום שהם, הן אותם שנמשכו ממנו ונתהוו מהם בניו ממין בני אדם, והן אותם שנמשכו ממנו למקום אחר חס ושלום, וגם שם יש להם לב ושאר איברים, ואזי כשימול את לבבו, וירגיש לבבו גודל כאבו, ויתחיל להצטער ולהתחרט באמת, אזי ירגישו שם כל הלבבות של הטפות, ויתודע להם האמת האיך הם מוטלים במקום מנופות בשאול תחתית, כי מתחלה נדמה להם שטוב להם, כי הן מזיקי עלמא, רק אחר כך כשנמול לבבם, על ידי שנמול לבב אביהם, אזי מרגישין היכן הם, ומתחילין לקונן ולהצטער, ונעשה שם רעש גדול ביניהם, וזהו (דברים ל): "ומל' ה' את לבבך, ואת לבב זרעך", היינו כשימול ה' את לבבו, ימול גם לבב זרעו, עיין שם כל זה בדברי רביז"ל.

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הנה רביז"ל מגלה לנו כאן, שצריכין זכיה גדולה להרגיש כאב חטאיו, ולהתחרט עליהם, כי רוב בני אדם עושים מה שעושים, ומתטנפים במה שמתטנפים, ואין מרגישים כלל את עוצם כאב הטאם, ואת גודל הבושה של ליכלוך מעשיהם, כי מרוב טינופם וליכלוכם, ובפרט בפגם הברית רחמנא ליצלן, נתעקם דעתם ולבבם מאד, עד שאין מרגישים כלל עוצם כאב הטאם, אבל אחר כך סובלים ממעשיהם מה שסובלים, כי החיים נעשים מרים ומרורים מאד, כי החטא הזה עושה את האדם לאיש רע וכעסן רחמנא ליצלן, וכמו שכתוב (בראשית ל"ה) ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה', הנאמר על פגם הטא זה (עיין שם ברש"י), שנעשה איש רע וכעסן (שיחות הר"ן סי' רמ"ט), וכל ימיו עוברים בכעס ומכאובות, ואין מרירות יותר גדולה מזה, וכל זה בעולם הזה, ומכל שכן בעולם הבא, שעוצם הצער והבושה אין לשער ולתאר כלל רחמנא ליצלן, כי הטפות מקוננין ומאוננין אחריו כאילו הם בניו, ומבקשים ממנו מזון ופרסה, וזה לו לבזיון ולחרפה גדולה, רחמנא ליצלן מעונשין הללו, ולכן צריכין זכיה גדולה מן השמים ליישב דעתו היטיב ולהתחיל להרגיש כאב חטאיו, ולהתחיל לתקן אותם, כי בודאי על הכל מועיל תשובה, אם רק יעשה תשובה באמת, וכמו שאמר רביז"ל (שיחות הר"ן סי' ע"א) שאף על פי שכתוב בזוהר שאין מועיל תשובה על חטא זה, אבל באמת בודאי מועיל תשובה, וזהו הנסיון שלו, שיראה שכתוב שלא מועיל תשובה, ואף על פי כן לא יתייאש ויעשה תשובה, ואז בודאי יתקבל תשובתו (עי' ליקוטי הלכות תפילין הלכה ד'), ולכן אשרי מי שאינו מטעה את עצמו, ומיישב את עצמו היטיב בינו לבין קונו בתפילה ובהתבודדות, לראות איפוא הוא אוהז בכל המדות, ובפרט בתיקון הברית, ואז בודאי יעזור לו השם יתברך להרגיש כאב חטאיו, ולהתחרט עליהם ולעשות תשובה שלימה, אשרי לו ואשרי חלקו.

וקישר מוהרא"ש נ"י את ענין הנ"ל לפרשת השבוע בקשר נורא ונפלא מאד, כי הנה כתיב בתחילת הפרשה (בראשית מ"ז) ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה וגו', ויש להבין למה התורה הקדושה מונה לנו כאן את מספר השנים של יעקב אבינו בארץ מצרים? אבל על פי דברי רביז"ל הנ"ל יש לומר, כי הנה שבע עשרה הוא מספר טו"ב, שהוא ענין של תיקון הברית, היפוך מדת רע הנ"ל, שהוא ענין פגם הברית רחמנא ליצלן, ויעקב בא למצרים להורות לבניו דרך להחזיק מעמד בתוקף ערוות מצרים, שלא יתטנפו בטינופם של מצרים שהוא הרע והטומאה של תאוות ניאוף רחמנא ליצלן, וכמו שכתוב (יחזקאל כ"ג) אשר בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים זרמתם, הנאמר על מצרים, ואמרו חכמינו הקדושים על הפסוק (ויקרא י"ח) כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו, מלמד שמעשה מצרים גרועים מכולם, וכן

איתא בתנא דבי אליהו רבה (פרק ז') שמצרים היתה המדינה הכי ירודה ושפילה בימות ההם, ולכן יעקב אבינו שהיה קדוש בקדושת הברית בתכלית השלימות, וכמו שכתוב (בראשית מ"ט) ראשית כוחי וראשית אונני, הראה לבניו דרך להחזיק מעמד בארץ שפילה כזו, וחי שם שבע עשרה שנה, שהוא גימטריא טו"ב, להראות להם שצריכין ללחום עם הר"ע של פגם הברית, ולחיות חיים טובים באמת, כי מדתו של יעקב אבינו הוא להסתכל על החכמה והשכל שיש בכל דבר, אפילו במקום שהיה אפל וחושך (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' א'), ועל ידי שיעקב בעצמו זכה לקדושה עליונה, לכן היה יכול להמשיך קדושה זאת לבניו, בבחינת את לבבך ואת לבב זרעך הנזכר כאן בדברי רבינו"ל, והיה יכול להורות להם דרך איך להחזיק עצמם בקדושה וטהרה אפילו בערות מצרים, ועל ידי זה זכו סוף כל סוף לצאת משם, ולהיות עם הנבחר להקדוש ברוך הוא.

וזהו המשך וסמיכות סוף פרשת ויגש לתחילת פרשת ויחי, שהיא פרשה סתומה ואין הפסק ביניהם, כי פרשת ויגש מסיימת, וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן, ויאחזו בה ויפרו וירבו מאד, היינו שבני ישראל פרו ורבו בארץ מצרים בארץ גשן, שהוא ענין של תיקון הברית, כי להתחתן ולהוליד ילדים בקדושה, זהו עיקר תיקון הברית (ליקוטי הלכות פריה ורביה הלכה ג'), ומושכם היה בארץ גשן דייקא, כי לשם שלח יעקב את יהודה, להורות לפניו דרך ולתקן לו בית תלמוד, וכמו שכתוב (בראשית מ"ו) ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גשנה ויבאו ארצה גשן, כי דייקא את יהודה שלח מקודם אל יוסף, כי יהודה היה לו שני ילדים ער ואונן, שנכשלו ומתו מחמת פגם חטא הנ"ל, ושלח אותו אל יוסף הצדיק לראות איך יכולים להיות בתוקף ערות הארץ, ולהחזיק מעמד בקדושה וטהרה, שזהו עוצם קדושת יוסף הצדיק, שנתנסה במצרים בתאוה זו ועמד בנסיון, וזהו להורות לפניו גשנה, גשנ"ה בגימטריא נח"ש, כי פגם הברית בא מחטא הנחש, שרכב עליו הס"מ, והטיל זוהמא בחוה, ולכן יעקב שלח לפניו יהודה, להורות לפניו דרך שימצא אלקותו יתברך בכל מקום, עד שיצא מקליפה זו ויכניע אותה לגמרי, שזהו "לתקן לו בית תלמוד", תלמו"ד בגי' לילי"ת, שהיא הקליפה המחטאת האדם בפגם רחמנא ליצלן (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' רי"ד), כי על ידי שמאירים אור השכל שבכל דבר, אפילו במקום שהיה אפל וחושך, שזהו מדתו של יעקב אבינו, על ידי זה מכניעים כח הנחש, שהוא הס"מ ובת זוגו, ומגלים אורו של משיח בעולם, שיבוא לתקן העולם מפגם חטא זה, ולכן גשנ"ה גם בגימטריא משי"ח, כי הוא יבוא לתקן חטא זה בשלימות.

וזהו (תהלים ל"ד) פני ה' בעושי רע להכרית מארץ זכרם, שאם ממשיכים "פני ה'", שהוא הסתכלות על החכמה והשכל שיש בכל דבר, שזהו מדתו של יעקב אבינו, בבחינת (שם כ"ז) מבקשי פניך יעקב סלה, אפילו "בעושי רע", שהוא פגם הכרית רחמנא ליצילן, על ידי זה נתקיים, "להכרית מארץ זכרם", שיהיה נכרת ונתבטל כל זכר הר"ע שלהם, כי האור שממשיכים ומאירים עליהם, מכריח מהם הקליפות, ומקשר אותם אל השם יתברך.

וזהו דברי רש"י הקדוש (בריש פרשת ויחי) למה פרשה זו סתומה, לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד וכו', היינו שאם שולט בחינה של פטירת והסתלקות יעקב אבינו, שהוא הפסק הענין להסתכל על החכמה והשכל שיש בכל דבר, אז נסתמו "עיניהם ולבם" של ישראל מצרת השעבוד, כי העינים אינם רואים אלקותו יתברך, והלב אינו מרגיש כאב הטאזו כנ"ל, אבל אם קדושת יעקב אבינו חי וקיים אצל ישראל, בבחינת יעקב אבינו לא מת (תענית ה:), שגם מסטרא דילן, קדושת יעקב חי וקיים אצלנו, אזי נפתחים עיניהם של ישראל באור אלקותו יתברך, ולבם פתוח לשוב בתשובה שלימה לפניו יתברך, וזהו שדרשו (שם) וכי כחנם חנטו הנטייה וספרו ספדייה, אלא מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים, עיין שם, כי אם משפיע קדושה וטהרה לזרעו, על ידי בחינת, ומל הוי"ה אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך, על ידי זה נחשב כאילו הוא בחיים, כי זכרו נשאר חי וקיים בבניו ובתלמידיו, הממשיכים דעתו וקדושתו בעולם (ליקוטי מוהר"ן חלק ב' ס"ח), ואז ויחי יעקב אפילו בארץ מצרים, ובתוקף ערוות הארץ, שבע עשרה שנה, שהוא ענין הארת הטו"ב, ואור אלקותו יתברך שיש בכל דבר.

וזהו (בראשית מ"ח) ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך יוסף בא אליך ויתחזק ישראל וישב על המטה, ומובא בספרים, שמרומז בפסוק זה, עוצם מעלת הבנים ההולכים בדרכי אבותם, שזה נותן כח עצום והתחזקות נפלאה באביהם, וכמובא בדברי רביז"ל (ספר המדות אות בנים ס"י מ"ב) בנים הטובים רפואה גדולה לאבות, וזהו, ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך יוסף בא אליך, היינו שבנך יוסף הולך ובא בדרכיך הקדושים, ואז ויתחזק ישראל וישב על המטה, שקיבל מזה התחזקות וכח גדול, כי זהו על דרך דברי רביז"ל הנ"ל, שעל ידי שאדם מל ערלת לבבו, וחוזר בתשובה שלימה לפניו יתברך, על ידי זה משפיע קדושה גדולה לבניו, בבחינת "את לבבך ואת לבבך זרעך", ואז חוזר ומקבל חיזוק וכח גדול בעצמו, על ידי שרואה מה שפעל בבניו ובזרעו, והבן.

וכל זה מקושר היטיב אל ימי שובבי"ם הקדושים הנכנסים עכשיו, שהם הששה שבועות מפרשת שמות עד פרשת משפטים, ובשנת העיבור מוסיפים עוד שני שבועות שהם תרומה ותצוה, שובבי"ם ת"ת, כי הימי שובבי"ם, שבהם קורין ענין גלות מצרים והגאולה, נתקנו לימים של תיקון הברית, כי גלות מצרים היתה בכדי לתקן פגם הברית של אדם הראשון, שחטא בק"ל שנה שהיה פרוש מאשתו, והיו באים רוחות ושדין ומחממין אותו (עירובין י"ח:), ולכן הוצרכו טיפות אלו לירד למצרים, ולהצטרף שם בכור הברזל עד שיתלבנו ויזדככו, ולכן בימים אלו יש מצוה גדולה לעסוק הרבה באמירת תהלים שמסוגל מאד לתשובה (ליקוטי מוהר"ן חלק ב' סי' ע"ג), וכן לעסוק בלימוד משניות, המסוגל מאד לתיקון הנשמה, כי משנ"ה אותיות נשמ"ה, וכן לדקדק מאד להשלים פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום, שגם מסוגל מאד לתיקון הברית (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' י"ט), והשם יתברך יזכינו לינצל ימים אלו בקדושה וטהרה כראוי, ולהגיע אל טהרת נפשינו ותיקון עוונותינו, בבחינת מה שקורין בסיום הימי שובבי"ם בפרשת שקלים (שמות ל') לכפר על נפשותיכם, ונזכה לראות בגאולתן וישועתן של ישראל במהרה בימינו אמן ואמן.

